NN 127/2019 (27.12.2019.), Zakon o zaštiti zraka

HRVATSKI SABOR

Na temelju članka 89. Ustava Republike Hrvatske, donosim

ODLUKU
O PROGLAŠENJU ZAKONA O ZAŠTITI ZRAKA

Proglašavam Zakon o zaštiti zraka, koji je Hrvatski sabor donio na sjednici 13. prosinca 2019.

Klasa: 011-01/19-01/220
Urbroj: 71-06-01/1-19-2
Zagreb, 17. prosinca 2019.

Predsjednica
Republike Hrvatske
Kolinda Grabar-Kitarović, v. r.

ZAKON
O ZAŠTITI ZRAKA

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim se Zakonom određuju nadležnost i odgovornost za zaštitu zraka, planski dokumenti, praćenje i procjenjivanje kvalitete zraka, mjere za sprječavanje i smanjivanje onečišćavanja zraka, izvještavanje o kvaliteti zraka i razmjeni podataka, djelatnost praćenja kvalitete zraka i emisija u zrak, informacijski sustav zaštite zraka, financiranje zaštite zraka, upravni i inspekcijski nadzor.

Članak 2.

(1) Ovaj Zakon sadrži odredbe koje su u skladu sa sljedećim aktima Europske unije:

– Direktiva 2008/50/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2008. o kvaliteti zraka i čistijem zraku za Europu (SL L 152, 11. 6. 2008.)

– Direktiva 2004/107/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 15. prosinca 2004. koja se odnosi na arsen, kadmij, živu, nikal i policikličke aromatske ugljikovodike u zraku (SL L 23, 26. 1. 2005.)

– Direktiva Komisije (EU) 2015/1480 od 28. kolovoza 2015. o izmjeni određenih priloga direktivama 2004/107/EZ i 2008/50/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju pravila za referentne metode, validaciju podataka i lokaciju točaka uzorkovanja za ocjenjivanje kvalitete zraka (SL L 226, 29. 8. 2015.)

– Direktiva Vijeća 2001/81/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o nacionalnim vršnim emisijama za određene onečišćujuće tvari (SL L 309, 27. 11. 2001.)

– Direktiva (EU) 2016/2284 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2016. o smanjenju nacionalnih emisija određenih atmosferskih onečišćujućih tvari, o izmjeni Direktive 2003/35/EZ i stavljanju izvan snage Direktive 2001/81/EZ (SL L 344, 17. 12. 2016.)

– Direktiva 98/70/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. listopada 1998. o kvaliteti benzinskih i dizelskih goriva i izmjeni Direktive 93/12/EEZ (SL L 350, 28. 12. 1998.)

– Direktiva 2003/17/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 3. ožujka 2003. o izmjeni Direktive 98/70/EZ o kvaliteti benzina i dizelskog goriva (SL L 76, 22. 3. 2003.)

– Direktiva 2009/30/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o izmjeni Direktive 98/70/EZ u pogledu specifikacije benzina, dizelskog goriva i plinskog ulja i uvođenju mehanizma praćenja i smanjivanja emisija stakleničkih plinova, o izmjeni Direktive Vijeća 1999/32/EZ u pogledu specifikacije goriva koje se koristi na plovilima na unutarnjim plovnim putovima i stavljanju izvan snage Direktive 93/12/EEZ (Tekst značajan za EGP) (SL L 140, 5. 6. 2009.)

– Direktiva (EU) 2015/1513 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. rujna 2015. o izmjeni Direktive 98/70/EZ o kvaliteti benzinskih i dizelskih goriva i izmjeni Direktive 2009/28/EZ o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (Tekst značajan za EGP) (SL L 239, 15. 9. 2015.)

– Direktiva (EU) 2016/802 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o smanjenju sadržaja sumpora u određenim tekućim gorivima (kodificirani tekst) (SL L 132, 21. 5. 2016.)

– Direktiva 2004/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o ograničavanju emisija hlapivih organskih spojeva nastalih upotrebom organskih otapala u određenim bojama i lakovima i proizvodima za završnu obradu vozila, te o izmjeni Direktive 1999/13/EZ (SL L 143, 30. 4. 2004.)

– Direktiva 2008/112/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o izmjeni direktiva Vijeća 76/768/EEZ, 88/378/EEZ, 1999/13/EZ i direktiva 2000/53/EZ, 2002/96/EZ i 2004/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća radi njihove prilagodbe Uredbi (EZ) br. 1272/2008 o razvrstavanju, označivanju i pakiranju tvari i smjesa (Tekst značajan za EGP) (SL L 345, 23. 12. 2008.)

– Direktiva 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o industrijskim emisijama (integrirano sprečavanje i kontrola onečišćenja) (preinačeno) (Tekst značajan za EGP) (SL L 334, 17. 12. 2010.)

– Direktiva Komisije 2010/79/EU od 19. studenoga 2010. o prilagodbi tehničkom napretku Priloga III. Direktivi 2004/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o ograničavanju emisija hlapivih organskih spojeva (SL L 304, 20. 11. 2010.)

– Direktiva (EU) 2015/2193 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o ograničenju emisija određenih onečišćujućih tvari u zrak iz srednjih uređaja za loženje (SL L 313, 28. 11. 2015.)

– Direktiva Vijeća 87/217/EEZ od 19. ožujka 1987. o sprječavanju i smanjenju onečišćenja okoliša azbestom (SL L 85, 28. 3. 1987.).

(2) Ovim se Zakonom osigurava provedba sljedećih akata Europske unije:

– Odluke Komisije 2002/159/EZ od 18. veljače 2002. o zajedničkom obrascu za podnošenje sažetih prikaza podataka o kakvoći nacionalnoga goriva (SL L 53, 23. 2. 2002.)

– Odluke Komisije 2004/279/EZ od 19. ožujka 2004. o smjernicama za provedbu Direktive 2002/3/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o ozonu u zraku (SL L 87/50, 25. 3. 2004.) (u daljnjem tekstu: Odluka Komisije 2004/279/EZ)

– Provedbene odluke Komisije 2011/850/EU od 12. prosinca 2011. o utvrđivanju pravila za direktive 2004/107/EZ i 2008/50/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu uzajamne razmjene informacija i izvješćivanja o kvaliteti zraka (priopćena pod brojem dokumenta C(2011) 9068) (SL L 335, 17. 12. 2011.); (u daljnjem tekstu: Odluka Komisije 2011/850/EU) i

– Provedbene odluke Komisije (EU) 2015/253 od 16. veljače 2015. o utvrđivanju pravila uzorkovanja i izvješćivanja u skladu s Direktivom Vijeća 1999/32/EZ za sadržaj sumpora u brodskim gorivima (SL L 41, 17. 2. 2015.) i

– Provedbene odluke Komisije 2019/1713 od 9. 10. 2019. o utvrđivanju oblika informacija koje države članice trebaju staviti na raspolaganje za potrebe izvješćivanja o provedbi Direktive (EU) 2015/2193 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 260, 11. 10. 2019.).

Članak 3.

Nadležno tijelo za provedbu akata iz članka 2. stavka 2. ovoga Zakona je tijelo državne uprave nadležno za zaštitu okoliša (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), osim ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.

Članak 4.

(1) Zaštita i poboljšanje kvalitete zraka, u svrhu održivog razvoja, temelji se na načelima zaštite okoliša određenim sukladno zakonu kojim se uređuje zaštita okoliša i zahtjevima međunarodnog prava i pravne stečevine Europske unije.

(2) U zaštiti i poboljšanju kvalitete zraka primjenjuju se i odredbe zakona kojim se uređuje zaštita okoliša i drugih propisa, osim ako je ovim Zakonom propisano drukčije.

(3) Zaštita zraka od onečišćivanja uzrokovanih radioaktivnim tvarima, tehnološkim nesrećama i elementarnim nepogodama uređuje se posebnim zakonima.

(4) Na zaštitu zraka od onečišćenja s pomorskih objekata primjenjuju se zakoni i propisi iz područja pomorstva.

(5) Odredbe ovoga Zakona primjenjuju se na zaštitu zraka od onečišćenja s pomorskih objekata samo kada je tako izrijekom propisano ovim Zakonom.

Članak 5.

Mjere koje se poduzimaju radi zaštite i poboljšanja kvalitete zraka ne smiju ugroziti ostale sastavnice okoliša, kvalitetu življenja sadašnjih i budućih naraštaja te ne smiju biti u suprotnosti s propisima u područjima zaštite na radu i zaštite zdravlja ljudi.

Članak 6.

Mjere zaštite i poboljšanja kvalitete zraka određuju se radi:

– izbjegavanja, sprječavanja ili smanjenja štetnih posljedica na ljudsko zdravlje, kvalitetu življenja i okoliš u cjelini

– sprječavanja i smanjivanja onečišćivanja koja utječu na kvalitetu zraka

– očuvanja kvalitete zraka ako je zrak čist ili neznatno onečišćen te poboljšavanja kvalitete zraka u slučajevima onečišćenosti

– korištenja učinkovitijih tehnologija s obzirom na potrošnju energije te poticanja uporabe obnovljivih izvora energije u svrhu smanjenja doprinosa onečišćenju zraka

– uspostave, održavanja i unapređivanja cjelovitog sustava upravljanja kvalitetom zraka na teritoriju Republike Hrvatske

– procjene kvalitete zraka i pribavljanja odgovarajućih podataka o kvaliteti zraka na temelju standardiziranih metoda i mjerila koje se primjenjuju na području Europske unije

– osiguravanja dostupnosti javnosti informacija o kvaliteti zraka i

– izvršenja obveza preuzetih međunarodnim ugovorima i sporazumima kojih je Republika Hrvatska stranka te sudjelovanja u međunarodnoj suradnji u području zaštite zraka.

Članak 7.

(1) Učinkovitost zaštite i poboljšanja kvalitete zraka osiguravaju Hrvatski sabor i Vlada Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vlada) te predstavnička i izvršna tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave unutar svoje i ovim Zakonom određene nadležnosti.

(2) Upravne i stručne poslove zaštite i poboljšanja kvalitete zraka te provedbu mjera zaštite i poboljšanja kvalitete zraka provode i osiguravaju tijela državne uprave, upravna tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave nadležna za obavljanje poslova zaštite okoliša te druge pravne osobe koje imaju javne ovlasti.

(3) Procjenu kvalitete zraka, modeliranje za potrebe procjene iz članaka 24. do 28. ovoga Zakona i za potrebe izvješćivanja iz članka 59. ovoga Zakona te modeliranje za potrebe stručnih analiza podataka o emisijama onečišćujućih tvari i određivanje doprinosa pojedinog izvora emisija razinama onečišćujućih tvari u zraku za potrebe akcijskih planova iz članka 54. ovoga Zakona osigurava Ministarstvo, a provodi Državni hidrometeorološki zavod.

(4) Praćenje kvalitete zraka, praćenje emisija onečišćujućih tvari u zrak iz nepokretnih izvora, provjeru ispravnosti mjernog sustava za kontinuirano mjerenje emisija iz nepokretnih izvora obavljaju pravne osobe – ispitni laboratoriji.

(5) Praćenje kvalitete proizvoda obavljaju pravne osobe – ispitni laboratoriji i/ili neovisna inspekcijska tijela.

(6) Poslove izrade nacionalnih inventara, godišnjih inventara emisija, projekcija emisija, prostorno raščlanjenih inventara, inventara velikih točkastih izvora, prilagođenih inventara emisija, po potrebi i informativnih izvješća o inventaru emisija osigurava Ministarstvo, a provode ovlaštenici sukladno zakonu kojim se uređuje zaštita okoliša.

(7) Dostave podataka iz stavka 6. ovoga članka u skladu s međunarodnim obvezama obavlja Ministarstvo.

(8) Za poslove iz stavka 6. ovoga članka tijela državne uprave i pravne osobe s javnim ovlastima, sukladno Uredbi iz članka 40. ovoga Zakona, osiguravaju podatke o djelatnostima i emisijama po sektorima.

(9) Prihvaćanje izvješća o ispitivanju opreme prema zahtjevima učinkovitosti referentnih metoda izdana u drugim državama članicama pod uvjetom da su ispitivanja izvršili ispitni laboratoriji akreditirani u skladu s mjerodavnom usklađenom normom za ispitne i umjerne laboratorije obavlja Državni zavod za mjeriteljstvo te popis prihvaćenih izvješća objavljuje na vlastitim mrežnim stranicama.

(10) Izvješća iz stavka 9. ovoga članka sadrže dokaze da oprema ispunjava sve zahtjeve u pogledu učinkovitosti, uključujući i slučajeve ako su neki uvjeti okoliša i lokacija specifični za određenu državu članicu i izvan okvira uvjeta za koje je oprema već ispitana i homologirana u drugoj državi članici.

(11) Poslove osiguranja kvalitete mjerenja i podataka kvalitete zraka provode pravne osobe – referentni laboratoriji.

(12) Ministarstvo surađuje s nadležnim tijelima država članica Europske unije i Europskom komisijom.

(13) Informacijski sustav zaštite zraka vodi Ministarstvo.

(14) Kada je to relevantno, nadležna tijela iz ovoga članka moraju biti usklađena sa zahtjevima za osiguranje kvalitete za procjenu kvalitete zraka i validaciju podataka.

(15) Građani, kao pojedinci i/ili organizirani radi zaštite zraka u strukovne udruge i udruge pridonose ostvarivanju ciljeva zaštite i poboljšanja kvalitete zraka te provedbi učinkovite zaštite i poboljšanja kvalitete zraka.

Članak 8.

(1) Za potrebe izrade prijedloga planova, programa, izvješća i nacrta prijedloga provedbenih propisa koje prema ovom Zakonu donosi Vlada i izrade provedbenih propisa koje prema ovom Zakonu donosi ministar nadležan za poslove zaštite okoliša (u daljnjem tekstu: ministar) osniva se odlukom stručno povjerenstvo.

(2) Odluku iz stavka 1. ovoga članka donosi ministar.

Članak 9.

(1) Pojedini pojmovi u smislu ovoga Zakona imaju sljedeće značenje:

1. *aglomeracija (naseljeno područje)* je područje s više od 250 000 stanovnika ili područje s manje od 250 000 stanovnika na kojem je gustoća stanovništva veća od prosječne u Republici Hrvatskoj ili je kvaliteta zraka znatno narušena te je nužna ocjena i upravljanje kvalitetom zraka

2. *arsen, kadmij, nikal, olovo i benzo(a)piren* je ukupni udio tih elemenata odnosno spojeva, u frakciji lebdećih čestica PM_{10}

3. *ciljano smanjenje izloženosti na nacionalnoj razini* je postotak smanjenja pokazatelja prosječne izloženosti koji je određen radi smanjivanja štetnih učinaka na ljudsko zdravlje i koje se, kada je to moguće, mora postići u određenom razdoblju

4. *ciljna vrijednost* je razina onečišćenosti određena radi izbjegavanja, sprječavanja ili umanjivanja štetnih učinaka na ljudsko zdravlje i/ili okoliš u cjelini koju treba, ako je to moguće, dostići u zadanom razdoblju

5. *difuzni izvor* je izvor onečišćavanja zraka kod kojeg se onečišćujuće tvari unose u zrak bez određena ispusta/dimnjaka (uređaji, površine i druga mjesta)

6. *distributer* je svaka pravna ili fizička osoba – obrtnik u opskrbnom lancu tekućih naftnih goriva i energije koja nije proizvođač ni uvoznik i koja stavlja proizvod na raspolaganje na tržištu

7. *dobavljač* je pravna ili fizička osoba – obrtnik koja stavlja tekuće naftno gorivo i energiju na tržište i koja se, po posebnom zakonu kojim se uređuju trošarine, smatra trošarinskim obveznikom. Ako za gorivo ili energiju nije potrebno plaćati trošarine, dobavljač je pravna i fizička osoba – obrtnik koja je sukladno posebnom zakonu kojim se uređuju trošarine ishodila akt nadležnog tijela da može u okviru svoje djelatnosti nabavljati trošarinsku robu bez plaćanja trošarine. Za dobavljača se smatra i proizvođač koji sam eksploatira i proizvodi gorivo ili energiju na području Republike Hrvatske

8. *donji prag procjene* je razina onečišćenosti ispod koje se za procjenu kvalitete okolnog zraka može koristiti samo tehnika modeliranja ili tehnika objektivne procjene

9. *dugoročni cilj* je razina onečišćenosti koju treba postići u dužem razdoblju, osim kada to nije moguće postići razmjernim mjerama, radi osiguranja učinkovite zaštite ljudskog zdravlja i okoliša

10. *dušikovi oksidi* su zbroj volumnih udjela dušikovog monoksida i dušikovog dioksida, iskazanih kao koncentracija dušikovog dioksida (NO_2) u mikrogramima po kubnom metru $\mu g/m^3$

11. *emisija* je ispuštanje/unošenje onečišćujućih tvari u zrak

12. *emisijska kvota onečišćujućih tvari* je ukupna dopuštena godišnja količina emisije (izražava se u jedinicama mase u određenom vremenu) iz jednog ili više izvora zajedno odnosno s određenog područja i/ili na teritoriju Republike Hrvatske

13. *emisijski podatak* je vrijednost svake izmjerene, izračunane ili procijenjene veličine koja se koristi za određivanje emisije

14. *fugitivne (difuzne, nepostojane) emisije* su emisije hlapljivih organskih spojeva u zrak, tlo i vodu iz otapala sadržanih u bilo kojem proizvodu ili nastaju pri proizvodnji koja uključuje otapala, a koje se ne oslobađaju u okoliš kroz ispust, već kroz prozore, vrata, odzračne i slične otvore

15. *generator električne energije* je postrojenje koje na dan ili nakon 1. siječnja 2005. proizvodi električnu energiju za prodaju trećim stranama i u kojemu se osim »izgaranja goriva« ne odvija nijedna druga djelatnost navedena u Prilogu I. Direktive 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. listopada 2003. o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Zajednice i o izmjeni Direktive Vijeća 96/61/EZ (Tekst značajan za EGP) (SL L 275, 25. 10. 2003.)

16. *gornji prag procjene* je razina onečišćenosti ispod koje se za procjenu kvalitete okolnog zraka može koristiti kombinacija mjerenja na stalnom mjestu i tehnika modeliranja i/ili indikativnih mjerenja

17. *gradske pozadinske lokacije* su mjesta u gradskim područjima gdje su razine izloženosti reprezentativne za opću gradsku populaciju

18. *granica tolerancije (GT)* je postotak granične vrijednosti za koji ona može biti prekoračena pod za to propisanim uvjetima

19. *granična vrijednost (GV)* je razina onečišćenosti koju treba postići u zadanom razdoblju ispod koje, na temelju znanstvenih spoznaja, ne postoji ili je najmanji mogući rizik od štetnih učinaka na ljudsko zdravlje i/ili okoliš u cjelini i jednom kada je postignuta, ne smije se prekoračiti

20. *granična vrijednost emisije (GVE)* je najveća dopuštena emisija, izražena ili koncentracijom onečišćujućih tvari u ispušnim plinovima i/ili količinom ispuštanja/unošenja onečišćujućih tvari u određenom vremenu

21. *gustoća mjerenja/uzorkovanja* je broj mjernih/uzorkovanih rezultata pojedinog pokazatelja kvalitete zraka i/ili posrednog pokazatelja kvalitete zraka u jedinici vremena

22. *hlapljivi organski spojevi* su svi organski spojevi iz antropogenih i biogenih izvora, osim metana, koji na sunčevoj svjetlosti, reakcijom s dušikovim oksidima, mogu stvarati fotokemijske oksidante

23. *indikativna mjerenja* su mjerenja koja zadovoljavaju ciljeve kvalitete podataka koji su manje strogi od onih koji se zahtijevaju za mjerenja na stalnim mjernim mjestima

24. *isporučitelj* je tijelo odgovorno za prolaz goriva ili energije kroz točku kontrole kojoj podliježe trošarinska roba ili, ako se ne plaća trošarina, koje posjeduje dozvolu za obavljanje navedenih poslova sukladno posebnim propisima

25. *kontrola kvalitete* je sustav uobičajenih tehničkih aktivnosti za mjerenje i nadzor kvalitete proračuna emisija u zrak koje se provode tijekom njegove izrade

26. *kritična razina* je razina onečišćenosti, temeljena na znanstvenim spoznajama, iznad koje može doći do štetnih učinaka na receptore, kao što su biljke, drveće ili prirodni ekosustavi, a izuzimajući ljude

27. *kvaliteta zraka* je svojstvo zraka kojim se iskazuje značajnost u njemu postojećih razina onečišćenosti

28. *metoda mjerenja* je smislen niz postupaka, opisanih prema rodu, koji se upotrebljavaju za provođenje mjerenja

29. mjerenje je skup postupaka kojima se određuje vrijednost neke veličine

30. *mreža* je skup dvije ili više postaja za praćenje kvalitete zraka

31. *motorno vozilo* je svako vozilo koje se pokreće snagom vlastitog motora, osim vozila koja se kreću po tračnicama i pomoćnih pješačkih sredstava

32. *necestovni pokretni stroj* je svaki pokretni stroj, prenosiva oprema ili vozilo s karoserijom ili bez nje i kotačima ili bez njih koji nisu namijenjeni za cestovni prijevoz putnika ili robe i uključuju strojeve ugrađene na podvozje vozila namijenjenih za cestovni prijevoz putnika ili robe

33. *neovisno inspekcijsko tijelo (inspekcijsko tijelo vrste A)* je pravna osoba koja obavlja poslove utvrđivanja kvalitete proizvoda i akreditirana je prema hrvatskoj normi koja utvrđuje opće zahtjeve za rad različitih vrsta tijela koja provode inspekciju

34. *ocjenjivanje (procjena)* je svaki postupak koji se koristi za mjerenje ili procjenjivanje (izračunavanje, predviđanje) razina onečišćenosti

35. *onečišćeni zrak* je zrak čija je kvaliteta takva da može narušiti zdravlje, kvalitetu življenja i/ili štetno utjecati na bilo koju sastavnicu okoliša

36. *onečišćenja iz prirodnih izvora* su emisije onečišćujućih tvari koje nisu izravno ni neizravno uzrokovane ljudskim aktivnostima, uključujući prirodne pojave kao što su vulkanske erupcije, seizmičke aktivnosti, geotermalne aktivnosti, požari na nepristupačnim područjima, snažni vjetrovi, posolica ili atmosfersko resuspendiranje (ponovno atmosfersko podizanje) ili prijenos prirodnih čestica iz sušnih područja

37. *onečišćivač* je pravna ili fizička osoba – obrtnik čija djelatnost izravno ili neizravno onečišćuje zrak

38. *onečišćujuća tvar* je svaka tvar prisutna u okolnom zraku koja može imati štetan učinak na ljudsko zdravlje i/ili okoliš u cijelosti

39. *operater* je pravna ili fizička osoba – obrtnik koja upravlja nepokretnim izvorom ili nadzire njegov rad ili osoba na koju je prenesena ovlast donošenja ekonomskih odluka o tehničkom funkcioniranju nepokretnog izvora

40. *planovi za kvalitetu zraka* su planovi u kojima su utvrđene mjere za postizanje propisanih graničnih ili ciljnih vrijednosti

41. *podatak kvalitete zraka* je vrijednost svake izmjerene, izračunane ili procijenjene veličine koja se koristi za određivanje kvalitete zraka